

Enheten för ekonomisk analys
Neil Swanson

Välj ett objekt.

2025-03-07 Dnr 2024/01673-2

Finansdepartementet

Kommerskollegiums yttrande över remiss av betänkandet Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi (2024:67)

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Kommerskollegiums uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på detta omfattande och gedigna betänkande. Vi har synpunkter på fyra områden, nämligen WTO principer och rätten, utvidgningen av CBAM till plast, gränsöverskridande transporter för effektiv storskalig återvinning, och samarbete på EU-nivå.

WTO principer och rätten

På sida 19 bedömer kommittén att en nationell skatt på produkter som sätts på den svenska marknaden kan övervägas även i syfte att minska miljö- och klimatpåverkan som uppstår utanför Sverige. I princip kan skatten vara lämplig så länge den är utformad på ett sätt som respekterar WTO:s princip om nationell behandling, dvs. att skatten tillämpas likvärdigt på aktörer i Sverige och utomlands. Det kan även finnas en risk att utformningen av en sådan skatt kan vara samhällsekonomisk ineffektiv om vissa länder som exporterar produkter till Sverige redan har styrmedel för att hantera negativa externa effekter på miljön.

Kommerskollegium ser positivt på att SOU:n inkludera en bilaga om det internationella perspektivet. Delen om WTO-regelverkets påverkan på nationell lagstiftning skulle kunna förstärkas med en beskrivning om WTO:s avtal om subventioner och utjämningsåtgärder vilket är av relevans till utformning av styrmedel för en cirkulär ekonomi.

Utvidgning av CBAM till plast

Vi ser positivt på förslaget att en djupare analys av ekonomiska styrmedel för att minska plastens miljö- och klimatpåverkan bör genomföras. Kommittén anser att Sverige bör verka för att plast ska ingå i EU:s gränsjusteringsmekanism CBAM. Vi tycker att rekommendationen är motiverat teoretiskt, men även eftersom EU har identifierat basplastframställning i sin lista över sektorer där det anses föreligga risk för koldioxidläckage. Det vore dock önskvärt att undersöka vilken miljönytta och

ekonomiska kostnader som kan förväntas samt vilken produkttäckning Sverige bör argumentera för. Plast tar ett stort antal former och är inbyggd i många produkter. Det är därför osäkert i vilken utsträckning en utvidgning av CBAM till basplastframställning skulle uppnå effekten av att prissätta de processrelaterade utsläppen och utsläpp som uppstår vid utvinning av fossila bränslen som ingår i Sveriges och EU:s totala import av plast.

Gränsöverskridande transporter för effektiv storskalig återvinning

En fråga som behandlas kort i SOU:n är att det krävs ofta stora volymer av material för att återvinning ska vara ekonomiskt gångbart. Detta gäller särskilt för batterier, men det är detsamma för andra sektorer. Mot denna bakgrund blir handelsaspekterna viktiga. Oavsett styrmedel blir det svårt att få återvinning att fungera ekonomiskt om man inte kan handla. På sida 361 lyfter SOU:n faktorer som kan försvåra för effektiv materialåtervinning och här saknar vi information om problem som försvårar att uppnå skala och stordriftsfördelar.

Gränsöverskridande flöden av avfall, materiel och cirkulära produkter är en kärnfråga för hur handel kan effektivt bidra till en cirkulär ekonomi. Exempelvis genom att underlätta för storskalig återvinning, specialisering och effektivisering. Det är positivt att avsnittet om *krav som ställs vid gränsöverskridande transporter* är inkluderad. Reglerna om gränsöverskridande transport kan även vara av relevans för import och vi rekommenderar att detta nämns vid början av det andra stycket på s.351.

Avfallstransportförordningen nämns också i detta avsnitt. Denna är även relevant till cirkulära lösningar och gränsöverskridande flöden av avfall inom t.ex. textilier och elektroniskt avfall och skulle kunna tas upp i dessa kapitel. Ett exempel är att reglerna som nämns på sida 351 kan försvåra för import av elektroniskt avfall till Europa samt för kopparåtervinning i Sverige.¹

Samarbete på EU-nivå

Idag finns mycket av återvinningskapaciteten för batterier utanför EU, framförallt i Asien. Återvinningsfabrikerna kräver ofta mycket elektricitet, och givet den elmix som finns i stora delar av Asien försvagas den positiva miljöeffekten vid återvinning.

Därför är det positivt att man i flera olika delar i SOU:n (t ex på s. 246) föreslår att fokus bör ligga på lösningar som tas fram på EU-nivå. Att bygga upp en fungerande, och grön, europeisk återvinningsindustri kan ha fördelar ur ett miljö- och strategiskt oberoende perspektiv men fram till att sådan industri byggs upp blir det dock kontraproduktivt med EU:s förslag om ett förbud mot export av fordon som inte längre är trafikdugliga. Övriga riktade åtgärder och mekanismer för att öka spårbarheten kan hantera problem med att uttjänta bilar överförs till obehöriga aktörer eller inte återvinns på ett effektivt sätt.

För att underlätta handeln inom EU för en tillräcklig stor avfallsström av bl.a. kompositplast (som nämns på s.278) har Energimyndigheten tidigare lyft att Sverige bör verka för relevanta avfallskoder inom EU. Syftet är att underlätta

¹ Se avsnitt 4.3 i utredningen *Trade Policy for Electrification*. Dnr 2024/00722

gränsöverskridande transporter av avfall där volymer för en nationell storskalig industriell hantering är begränsad.²

Harmonisering av lagstiftning på EU:s inre marknad är också ett verktyg att bidra till både cirkulära lösningar och mer effektiva policyer för en cirkulär ekonomi. Kommerskollegium har identifierat att bristen på gemensamma lösningar och samstämmiga regler skapar problem för företag som vill vara en del av den cirkulära ekonomin.³

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Michael Koch i närvaro av Neil Swanson, föredragande. I ärendets slutliga handläggning har utredaren Isaac Ouro-Nimini Hansen deltagit.

² Energimyndigheten (2024) *Från avfall till resurs*

³ Kommerskollegium (2024) *Addressing Fragmentation for a Global Circular Economy, Lessons from the EU Single Market*. <https://www.kommerskollegium.se/analyser-och-seminarier/publikationer/rapporter/2024/addressing-fragmentation--for-a-global-circular-economy/>